

Prima/To:

ASTRALIS TRAVEL d.o.o. u stečaju
n/r. Gosp. Boris Ljubanović, stečajni upravitelj

Vaš znak/Your Ref.:

Naš znak/Our Ref.:

Slavonski Brod, 20.05.2022.

Predmet/Subject: **OČITOVANJE ZAKONSKOG ZASTUPNIKA**

Poštovani,

Temeljem Vaših uputa, nastavno za ovaj tekst dostavljam Vam očitovanje po pitanju okolnosti koje su dovele do stečaja tvrtke Astralis travel d.o.o. putnička agencija.

Do pojave pandemije koronavirusa bili smo vrlo ugledna putnička agencija koja je poslovanje temeljila na turističkim paket aranžmanima, uglavnom grupnim putovanjima od kojih su veliku većinu činile organizirane školske skupine. Značajan razvoj poslovanja bilježimo od 2015.g. kada na snagu stupa *Pravilnik o izvođenju izleta, ekskurzija i drugih odgojno-obrazovnih aktivnosti izvan škole* koji uređuje postupak naručivanja i ugovaranja takvih putovanja na način da ista postaju predmet Javnog poziva. Zahvaljujući tome, već 2015.g. ostvarujemo prihode veće za više od 50% u odnosu na prethodnu godinu (7.832.056 kn u odnosu na 5.164.697 kn iz 2014.g.) te se rast prihoda kontinuirano povećava sve do 2019.g. kada ostvarujemo 14.521.523 kn prihoda. Takav rast primarno je rezultat zadovoljstva ugovaratelja putovanja realiziranim te na taj način širenja dobrog rejtinga na našem tržištu. Tomu u prilog ide i činjenica da smo u gotovo dvadeset godina poslovanja imali samo jedan nadzor Državnog inspektorata temeljem prijave nezadovoljnog putnika. Poslovali smo bez ikakvih problema, bez dugovanja prema dobavljačima, klijentima, bankama ili Republici Hrvatskoj te bez ijednog trenutka blokade računa.

Takav razvoj poslovanja prate i značajno veći troškovi (povećanje broja zaposlenih, tekućih i operativnih troškova, porezne i parafiskalne obveze...). Posebno je bitno napomenuti da već citirani Pravilnik nalaže ugovaranje putovanja sa svakim roditeljem/skrbnikom učenika/putnika ponaosob te da se uglavnom radi o ugovaranju obročnog načina plaćanja. S druge strane, budući smo mi netom po ugovaranju dužni uplatiti potvrde brojnih rezervacija pružateljima usluga (smještajni objekti, prijevoznici, tvrtke, muzeji i kulturno-zabavni lokaliteti, ugostiteljski objekti...) i na taj način kreditirati klijente, rastom poslovanja postalo je neminovno korištenje kratkoročnih kredita za obrtna sredstva od strane poslovnih banaka. U tu svrhu, za sezonu 2020., s poslovnim bankama ugovaramo kratkoročne kredite u iznosu 2.500.000,00 kn.

Pripreme za sezonu 2020. počinju u jesen 2019.g., uz nekoliko iznimaka u periodu svibanj-rujan 2019., kada se ugovaraju prva četiri putovanja. Prvu uplatu za putovanja u 2020.g. zaprimamo 12.06.2019.g. te stoga taj datum uzimamo kao referentan za ovo izvješće.

Ugovaranje svih preostalih putovanja započinje 24.10.2019.g., a proces se nastavlja sve do pojave pandemije koronavirusa. Ukupno, radi se o dvjestotinjak putovanja, uključujući i jednodnevne izlete. Temeljem tih ugovora, od 12.06.2019.g. zaprimamo uplate klijenata u ukupnom iznosu od **7.042.980,89 kn (PRIVITAK 2).**

Istovremeno s procesom ugovaranja putovanja s klijentima, teče već pojašnjeni proces ugovaranja, odnosno potvrđivanja rezervacija uplatama za konkretne usluge iz ugovorenog paketa aranžmana. Tako dobavljačima/pružateljima usluga u Republici Hrvatskoj (manjim dijelom) i inozemstvu (većim dijelom) uplaćujemo ukupno **1.886.536,83 kn (PRIVITAK 3).**

U periodu 12.06.-31.12.2019. troškovi redovnog poslovanja iznosili su **723.210,75 kn (PRIVITAK 4)** i podmireni su u cijelosti. U taj iznos nisu uključeni troškovi PDV-a budući se, prema Posebnom postupku oporezivanja (Čl. 91., st. 4 Zakona o PDV-u), PDV obračunava na maržu (zaradu) agencija tek po realizaciji putovanja, a ista su, za putovanja koja su predmet ovog izvješća, trebala uslijediti u 2020.g. U istom periodu, bankama i drugim institucijama, na ime povrata kredita i otkupa poslovnog prostora isplaćujemo ukupno (s kamatom) **584.743,73 kn (PRIVITAK 5)**

Proglašavanjem epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2 (11.03.2020.g.), sve aktivnosti na tržištu se u potpunosti gase, odnosno prestaju i ugovaranja novih putovanja i uplate za ona već ugovorena.

Budući smo takvom situacijom zbunjeni i klijenti i mi, preostalo nam je čekati upute nadležnih institucija. Dana 07.04.2020. Ministarstvo znanosti i obrazovanja donosi *Preporuku odgojno-obrazovnim ustanovama vezano uz provedbu organiziranih putovanja* (KLASA 602-01/20-01/00199, URBROJ 533-05-20-0003; **PRIVITAK 6**) kojoj podržava inicijativu Ministarstva turizma RH da se ugovorena putovanja ne otkazuju, nego odgađaju do prestanka posebnih okolnosti. Time vođeni, u kontaktu s Naručiteljima putovanja (odgojno-obrazovne ustanove), uz svega nekoliko iznimaka, sva putovanja uspijevamo odgoditi, u pravilu za period lipanj-rujan 2020.g.

U isto vrijeme, 07.04.2020.g., Hrvatski sabor donosi *Odluku o proglašenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pružanju usluga u turizmu* (NN 42/20; **PRIVITAK 7**) koji u Člancima 6. i 38.a regulira odnose klijenata i organizatora putovanja po pitanju neizvršenih ugovora, citiram;

Članak 6.

Iza članka 38. dodaju se članak 38.a i naslov iznad članka koji glase:

»Pravo na raskid ugovora i izdavanje vaučera u uvjetima posebnih okolnosti uzrokovanih epidemijom bolesti COVID-19

Članak 38.a

(1) Iznimno od članka 37. stavaka 6. i 7. i članka 38. stavaka 2. i 3. ovoga Zakona, za neizvršene ugovore o putovanju u paket-aranžmanu koji su se trebali izvršiti nakon 1. ožujka 2020., putnik ima pravo na raskid ugovora o putovanju u paket-aranžmanu po isteku 180 dana od dana prestanka posebnih okolnosti, a organizatori putovanja za iste putnicima izdaju vaučer.

(2) Ako se putnik odluči za povrat sredstava, organizator mora izvršiti povrat uplaćenih sredstava u roku od 14 dana po isteku 180 dana od prestanka posebnih okolnosti.

(3) Vaučer izdan za neizvršeni ugovor o putovanju u paket-aranžmanu pokriven je već ugovorenim jamčevinom za slučaj nesolventnosti i na njemu moraju biti navedeni podaci o jamčevini iz članka 50. stavka 5. ovoga Zakona.

(4) Ovlašćuje se ministar da pravilnikom uredi način korištenja vaučera iz stavka 1. ovoga članka.«.

Dakle, nastupa svojevrsni "moratorij" na raskide ugovora i svi ga shvaćamo kao rješenje situacije do prestanka posebnih (izvanrednih) okolnosti te čekamo pravilnik za izdavanje i način korištenja propisanih vouchera.

U međuvremenu postaje jasno da će pandemija potrajati te nam poslovanje postaje znatno otežano. Bitno je naglasiti da turističkim i putničkim agencijama odlukama Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske nikada nije formalno zabranjen rad (kao ugostiteljskim i brojnim drugim uslužnim djelatnostima), no u naravi smo doslovno u potpunosti ostali bez posla i prihoda te nam je preporučen rad od kuće. S druge strane, troškovi nam ostaju gotovo jednaki i tu počinje veliki disbalans na kojeg počinju upozoravati naše Strukovne udruge (UNPAH i UHPA) te Udruga Glas poduzetnika.

U istom periodu pojavljuje se *Potpora Vlade RH za očuvanje radnih mjesta* na koju apliciramo i temeljem koje primamo pomoć za plaće radnika u ukupnom iznosu od **220.505,19 kn** (zbirno, od 01.04.2020. do 28.10.2021.g. – **PRIVITAK 8**).

Krajem travnja 2020.g., objavljen je Javni poziv za dodjelom *COVID 19 zajma za obrtna sredstva*, putem HAMAG BICRO-a, kao, kako je najavljeno, prvo od rješenja za djelatnosti koje su zatvorene odlukom Stožera civilne zaštite RH, ili su (poput nas) ostvarile pad prihoda veći od 60% u odnosu na 2019.g. Radilo se o zajmu od 750.000,00 kn s povoljnom kamatom, rokom korištenja 6 mjeseci i otplate od 5 godina. Zahtjev za odobrenjem istog predali smo 04.05.2020.g., no nikakav odgovor nismo zaprimili do 30.10.2020.g, dakle gotovo punih 6 mjeseci. Tada zaprimamo odobrenje za strogo namjenska sredstva, uz ključnu napomenu da uvjeti korištenja zajma ne dozvoljavaju povrate sredstava klijentima za neiskorišteno putovanje!??

Slali smo i zamolbu da nam se odobri iznimka budući je upravo povrat sredstava, odnosno korištenje vouchera za zamjensko putovanje klijenata, svrha apliciranja za zajam, no odbijeni smo (**PRIVITAK 9**).

Pravilnik o načinu korištenja vaučera za neizvršene ugovore o putovanju u paket-aranžmanu temeljen na Čl. 38.a, St. 4 *Zakona o pružanju usluga u turizmu* (NN 42/20) dočekali smo 22.05.2020.g. (NN 60/20; **PRIVITAK 10**) i temeljem istog smo svim klijentima koji su unatoč preporukama MZO-a zatražili raskid Ugovora, vaučer i izdavali te započeli s omogućavanjem korištenja zamjenskog putovanja. Takvu smo praksu provodili sve do listopada 2021.g., odnosno dok god smo bili likvidni. Nikada niti jednoj organiziranoj skupini ili individualnom klijentu ta mogućnost nije uskraćena i u tu svrhu, uključujući i izvršene povrate, utrošeno je **3.165.564,69 kn** (**PRIVITAK 11**).

Sljedeći bitan moment koji se dogodio bila je objava *Mogućnosti izvođenja višednevne izvanučioničke nastave za učenike osnovnih i srednjih škola* od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja (KLASA 602-01/20-01/00342, URBROJ 533-05-20-0002) dana 04.06.2020.g. (**PRIVITAK 12**). U istima se, a temeljeno na preporukama HZJZ-a od 03.06.2020.g., preporučuje da se višednevna putovanja ne realiziraju tijekom lipnja, već da se razmotri mogućnost odgode realizacije za kolovoz ili rujana 2020.g. Također, u istom se dokumentu nikako ne preporučuje realizacija izvanučioničke nastave/putovanja u inozemstvu i to su po mom osobnom mišljenju dva ključna momenta u prvim nekoliko mjeseci epidemije. S jedne strane, za putovanja u Republici Hrvatskoj preporučuje se nova odgoda što velika većina klijenata ne prihvaća i zahtjeva za raskidom ugovora ili korištenjem vouchera sve je više, odnosno sve je više u potpunosti otkazanih putovanja. S druge strane, kako je preporuka o neodlasku u inozemstvo ostala trajna, počelo se ozbiljno postavljati pitanje iskoristivosti sredstava uplaćenih prema stranim pružateljima usluga. Naime, bez i jedne iznimke, svi oni nudili su mogućnost konzumacije usluge u zamjenskom terminu do kraja 2020.g. (u dobrom dijelu slučajeva kasnije prolongirano na 31.12.2021.g.), no nikako i povrat sredstava na naše račune. To pitanje ubrzo se pretvorilo u veliki problem budući su svi naručitelji putovanja koji su primarno trebali putovati u inozemstvo počeli otkazivati putovanja, ili, u manjoj mjeri, tražiti ponude za zamjenske destinacije u Republici Hrvatskoj. Dakle, postaje vrlo izvjesno da će naplata naših potraživanja u inozemstvu postati gotovo nemoguća. Dodatno treba pojasniti da *Pravilnik o načinu korištenja vaučera za neizvršene ugovore o putovanju u paket-aranžmanu* nije regulirao korištenje istog na način da klijentu omogućimo korištenje zamjenskog aranžmana u destinaciji za koju je izvršio uplatu, već na bilo kojoj po njegovoj želji. Tako će se, postalo je potpuno jasno, enormno povećati troškovi plaćanjem novih rezervacija za smještaj i sve ostale usluge iz zamjenskog putovanja, dok će sredstva uplaćena prvotnim pružateljima usluga ostati neiskorištena.

Tako loše okolnosti i najave, uz apsolutan pad prihoda (100% u travnju, svibnju i lipnju 2020.g.) u odnosu na 2019.g., situaciju čine ekstremno lošom i bio sam primoran promptno umanjiti troškove poslovanja smanjenjem broja zaposlenih, odnosno uručivanjem otkaza dvjema djelatnicama.

Unatoč svemu, pomalo ohrabreni boljom epidemiološkom slikom i najavama dobre ljetne turističke sezone, poslovanje nastavljamo na način da smo za sve školske skupine koje su to zatražile osigurali zamjenske termine (gotovo bez iznimke za period cca. 20.08.-05.09.2020.g.) i destinacije na Jadranu, a brojnim individualnim klijentima omogućili korištenje vouchera za ljetovanje na nekoj od domaćih destinacija. Pripreme za zamjenska Školska putovanja tijekom ljeta teku bez većih problema, no polovicom kolovoza se epidemiološka situacija (primarno na Jadranu) znatno pogoršava te HZJZ dana 21.08.2020.g. objavljuje *Mogućnosti izvođenja izvanučioničke nastave vezano uz pandemiju COVID-19* koje nam zadaju novi teški udarac (**PRIVITAK 13**).

Naime, u istima HZJZ preporučuje da se izvanučioničku nastavu treba izvesti u jednom danu, bez noćenja (!?) i, između ostalog, za svaki razredni odjel posebno. Naravno, to u praksi onemogućuje realizaciju svih novougovorenih putovanja na zamjenske destinacije i, uz svega nekoliko iznimki, dovodi do gotovo potpunog otkazivanja svih putovanja.

Dakle, ponovo ostajemo bez realizacije, bez mogućnosti bilo kakve zarade, a istovremeno dodatno opterećeni novonastalim troškovima za zamjenska putovanja. Takva situacija ponovno aktualizira status putničkih agencija uopće, na neodrživost u takvim okolnostima ponovo upozoravaju strukovne udruge i Udruga Glas poduzetnika, a počinju stizati i informacije od kolega iz drugih država EU, ali i onih iz našeg okruženja. Naime, sve one shvatile su ozbiljnost situacije i neodrživost većine našeg (u većini zemalja i sektora povremenog prijevoza i event industrije) sektora te problem riješile ili barem ublažile dodjelom bespovratnih sredstava. Iznosi tih sredstava bili su ekvivalent 66,6-80% (različito po državama članicama EU) prihoda iz 2019.g., pa je potpuno jasno da su svi drugi problem riješili na taj način. Na žalost, kod nas su se samo stidljivo počele pojavljivati informacije da se na nekom vidu pomoći radi, no nikakvu službenu informaciju nismo imali, niti smo primili bilo kakav vid pomoći (osim već spomenute potpore za očuvanje radnih mjesta). Na našu žalost, pojavljuje se i informacija kako je Vlada RH zaprimila opomenu Europske komisije zbog izmjena i dopuna *Zakona o pružanju usluga u turizmu*, odnosno primarno citiranog Članka 38.a te da će se "moratorij" na raskide ugovora, uskoro morati ukinuti. To svima nama s jedne strane stvara osjećaj bezizlazne situacije, no s druge strane daje nadu u kompletno rješenje problema, kao i u ostalim članicama EU.

Na žalost, ostatak kalendarske 2020.g. pandemija eskalira. Iako nikada nismo formalno zatvoreni odlukom Stožera civilne zaštite RH, poslovanja gotovo u potpunosti nema, preporučuje nam se rad od kuće i u tom periodu prvi put razmišljam o prodaji poslovnog prostora kao jednom od "vatrogasnih" rješenja. Samim krajem godine prestaje nam i moratorij na dio kredita kod poslovnih banaka te u 2020.g. bankama i drugim institucijama na ime povrata kredita i otkupa poslovnog prostora isplaćujemo ukupno (s kamatom) **1.362.624,01 kn (PRIVITAK 14)**. Troškovi redovnog poslovanja u 2020.g. iznosili su **946.304,85 kn (PRIVITAK 15)**, a na ime troškova PDV-a (uglavnom prema Posebnom postupku oporezivanja - Čl. 91., st. 4 Zakona o PDV-u; PDV na brutto zaradu aranžmana), uplaćeno je **47.451,01 kn (PRIVITAK 16)**. Pad prihoda na godišnjoj bazi u odnosu na referentnu 2019.g. iznosio je **84%**, a poslovnu godinu završavamo s gubitkom od **1.476.211 kn**.

U 2021.g. ulazimo s još gorom epidemiološkom slikom koja će, ispostaviti će se, potrajati gotovo čitavu prvu polovicu godine. Stanje putničkih agencija u RH općenito postaje zaista kritično, na što upozoravaju naše strukovne udruge (UNPAH - **PRIVITAK 17**), UHPA, Udruga Glas poduzetnika, kao i mediji. Prilika za ugovaranje novih poslova jednostavno nema, jedino što kontinuirano radimo je izrada ponuda za zamjensko putovanje individualnim klijentima koji su to zatražili temeljem izdanog vouchera. Stoga se odlučujem na prodaju poslovnog prostora te u tome uspijevam 04.02.2021.g. kada je isti prodan fizičkoj osobi za iznos od **418.000,00 kn** koji je zaprimljen u gotovini te odmah položen na poslovni račun kod PBZ d.d. Također prodajem i dio imovine (fotokopirni stroj te jedno računalo sa softwareom) za dodatnih **2.550,00 kn (PRIVITAK 18)**.

Ministarstvu turizma i sporta RH prijavljujem zatvaranje poslovnice te selidbu na adresu sjedišta (Dr. V. Mačeka 45b, Slavonski Brod) te 23.02.2021.g. zaprimamo Rješenje Ministarstva o nastavku poslovanja na novoj adresi temeljem kojeg možemo nesmetano nastaviti poslovanje.

U istom period godine, objavljuje se najavljeni *Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pružanju usluga u turizmu* te ulazi u fazu javne rasprave. Na žalost po sve nas, radilo se o najvećem "udarcu" od početka pandemije, primarno zbog potpuno izvjesnog brisanja već citiranog članka 38.a iz Zakona (odnosno ukidanja moratorija na raskide ugovora), ali i nereguliranja odnosa između pružatelja usluga i organizatora putovanja općenito (primarno po pitanju sredstava uplaćenih za neiskorištena putovanja) te pitanja polica jamčevnog osiguranja. Kao i stotine drugih kolega, obje naše strukovne udruge, Udruge Glas poduzetnika, ali i Udruge putničkih agencija pri HGK, sudjelujemo u javnoj raspravi, upozoravamo na brojne probleme i neodrživost brojnih agencija u ovakvim okolnostima, no na žalost bez ikakvog uspjeha.

Na naša konkretna pitanja u javnoj raspravi, od Ministarstva turizma i sporta RH dobivamo sljedeće odgovore (citiram);

1. Pitanje raskida ugovora, odnosno članka 38.a Zakona

U pogledu članka 38.a važećeg Zakona Europska komisija je protiv Republike Hrvatske, 30. listopada 2020. godine, pokrenula druga fazu postupka zbog povrede prava Europske unije (obrazloženo mišljenje), te je donošenje izmjena Zakona kojima se članak 38.a briše nužno radi sukladivanja s navedenom Direktivom i izbjegavanja postupka pred Sudom Europske unije kao i zaštite samih potrošača. Sukladno prijelaznoj odredbi Nacrta prijedloga Zakona, iznimno, uz pristanak putnika vaučer se može iskoristiti za sklapanje ugovora o zamjenskom putovanju u paket-aranžmanu jednake, veće ili niže vrijednosti i/ili kvalitete te izlet ili drugu uslugu putovanja, u roku godine dana od njegovog izdavanja.

2. Pitanje sredstava uplaćenim pružateljima usluga

Sukladno važećem Zakonu, koji je usklađen s Direktivom 2015/2302, povrat uplaćenog novca za paket aranžman putniku dužan je izvršiti organizator putovanja. Pitanje povrata prosljeđenog novca je stvar ugovornih odnosa organizatora i pružatelja pojedinačnih usluga, a povrat novca za neizvršenu ugovornu obvezu organizator može tražiti putem suda.

3. Pitanje jamčevnog osiguranja za turističke paket aranžmane

Vezano uz jamčevinu, napominjemo da je i prema ranije važećem Zakonu o pružanju usluga u turizmu (NN 68/07, 88/10, 30/14, 89/14 i 152/14) jamčevina za slučaj nesolventnosti bila propisana u obliku polica osiguranja i bankarskih garancija te je, s obzirom na uspostavljenu i ustaljenu praksu, i novim Zakonom o pružanju usluga u turizmu (NN 130/17) zadržan isti sustav zaštite od nesolventnosti. Poslovanje osiguravajućih društava regulirano je na razini Europske unije, pri ugovaranju polica dužni su vršiti procjenu rizika, a osiguravati samo rizike koji su budući i neizvjesni.

4. Pitanje likvidnosti turističkih/putničkih agencija

U vezi s problemima vezanim uz likvidnost turističkih agencija skrećemo pažnju kako je Vlada Republike Hrvatske na sjednici dana 4. veljače 2021. godine donijela Odluku o usvajanju Programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19 u okviru kojeg će se osigurati financijska podrška poduzetnicima koji obavljaju djelatnost u sektoru turizma, uključujući i turističke agencije s ciljem ublažavanja posljedica krize na njihovo poslovanje. Mjere iz tog Programa usmjerene su na nadoknađivanje manjka likvidnosti poduzetnicima u navedenim sektorima i to kroz omogućavanje pristupa financijskim sredstvima uz uvjete povoljnije od uobičajenih na financijskim tržištima, a radi osiguranja opstanka, očuvanja zaposlenosti i ublažavanja teškoća u poslovanju za vrijeme trajanja krize te stvaranja preduvjeta za što brži oporavak nakon krize te se nadamo da će isto povoljno utjecati i na status turističkih agencija.

Dakle, odbijeni smo po svim pitanjima, iako su potpuno utemeljena i relevantna te u drugim državama članicama EU regulirana. Jedinu nadu budi najavljeni Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-19 čiju objavu očekujemo, no prema najavama radit će se o kreditima, a ne bespovratnim sredstvima.

U međuvremenu nam ističe Polica jamčevnog osiguranja za turističke paket aranžmane (koje obeštećuje putnike u slučaju insolventnosti ili stečaja organizatora putovanja) koja se u praksi s osiguravajućim kućama sklapala na rok od godine dana. Kako su brojni kolege kojima je ta polica istekla ranije upozoravali, osiguravajuće kuće su dogovorno počele odbijati zahtjeve agencija za sklapanjem jamčevnog osiguranja, ili im, u nekim slučajevima, nudile police po nekoliko desetaka puta višoj cijeni od onih uobičajenih. Kao razlog su navodile izvanredne okolnosti i preveliki rizik, unatoč tumačenju Ministarstva koje smo dobili u javnoj raspravi. Na žalost, i nama se dogodilo da su nas osiguravajuće kuće redom odbile, pa dolazimo do apsurdna te posljedično činjenice da nam je onemogućeno sklapanje novih ugovora o izvođenju turističkog paket aranžmana budući je takva vrsta police osiguranja za to uvjet (**PRIVITAK 19**).

Dana 10.03.2021.g. uslijedio je *Javni poziv za dodjelu državnih jamstava poduzetnicima iz sektora turizma i sporta* u sklopu *Programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-19* Vlade RH. Na žalost, informacije da će se raditi o kreditima potvrđuju se, a na naše veliko iznenađenje i razočaranje ispostavlja se da smo za apliciranje i realizaciju potpore usmjereni na poslovne banke koje, naravno, zadržavaju svoje kriterije. Netom po objavi Javnog poziva za potporu apliciramo kod dvije banke (Privredna banka Zagreb d.d. te Zagrebačka banka d.d.) čiji smo komitent, no obje nas odbijaju. Pri tome treba naglasiti da jedna od njih (PBZ d.d.) nikada nije niti prihvatila taj Program Vlade RH, a druga (ZABA d.d.) je, no tek netom pred istek roka za apliciranje (30.06.2020.g., kasnije produžen na 31.12.2020.g.).

Kao ključan problem (ne samo u našem slučaju) ispostavio se jedan od kriterija Programa, onaj u kojem poslovne banke od nas traže bonitet u zadnje tri godine, ali uključujući 2020.g. koju smo, gotovo bez iznimke, svi zaključili s gubitkom. Struktura tog namjenskog kredita bila je u osnovi namijenjena za sve nas koji imamo problema sa likvidnošću, da nam se osiguraju sredstva za koja će Ministarstvo turizma i sporta RH biti jamac, no na žalost u praksi to nije tako funkcioniralo. Ponovo su na sve upozoravale naše strukovne udruge (UNPAH, UHPA), Udruga Glas poduzetnika, brojni mediji, apeliralo se da kreditnu liniju preuzmu direktno HBOR i/ili HAMAG-BICRO, no nikakvi pomaci nisu postignuti, osim da je Javni poziv produžen do 31.12.2021.g. Budući postaje jasno da bez ove potpore nećemo moći pozitivno poslovati, 22.04.2021.g. angažiramo i financijsku agenciju kao posrednika pri ishodu odobrenja kredita kod drugih poslovnih banaka čiji komitent nismo bili (**PRIVITAK 20**). U nekoliko navrata obnavljamo i dostavljamo dokumentaciju, no niti na taj način ne uspijevamo ishoditi kredit. Tijekom svibnja 2021.g. posebno se medijski i putem strukovnih udruga eksponira činjenica da ovaj Program nikada u praksi nije zaživio. Objavljuju se podatci da je svega desetak agencija u Hrvatskoj uspjelo ishoditi sredstva, poziva se i apelira na Vladu RH i Ministarstvo turizma i sporta da se kriteriji promjene, no pozitivni pomaci se nikada nisu dogodili i Program se krajem kalendarske godine u takvom ozračju i zatvara.

U istom periodu godine istječe nam moratorij i na kratkoročne kredite kod druge poslovne banke (Privredna banka Zagreb d.d.) kojoj u konačnici zbirno u 2021.g. (s uključenom kamatom) vraćamo **532.997,61 kn (PRIVITAK 21)**.

Boljom epidemiološkom slikom (kraj svibnja/lipanj 2021.g.) počinju se ponovno ugovarati zamjenski aranžmani za prvotno ugovorene skupine. Preporuke HZJZ-a i MZO-a ostaju iste kao u 2020.g., realizacija se planira isključivo u Republici Hrvatskoj, što ponovo aktualizira problem korištenja uplaćenih sredstava stranim pružateljima usluga. Na naše zahtjeve, apele, opomene, uz moj osobni odlazak kod dijela dužnika u cilju postizanja rješenja, reagiraju samo rijetki i dijelom vraćaju uplaćena sredstva. Pružatelji usluga u RH uglavnom iskazuju spremnost na korištenje sredstava za nove rezervacije te na taj način uspijevamo iskoristiti ili naplatiti ukupno **1.180.616,99 kn (PRIVITAK 22)**. Na žalost, dobar dio njih se u potpunosti oglašuje o svoje obveze, poduzimamo i pravne korake, no bez značajnijih rezultata.

Istovremeno, individualni klijenti koji su ugovor raskinuli, sve više nam se obraćaju sa zahtjevima za korištenjem vouchera za zamjensko putovanje (uglavnom ljetovanja na Jadranu), svima i bez iznimke to omogućujemo što ponovo proizvodi vrlo visoke nove troškove i plasman sredstava novim pružateljima usluga.

Unatoč novim apelima struke da će to proizvesti enormne probleme, dana 25.06.2021.g. na snagu stupa novi *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pružanju usluga u turizmu* (NN 70/21) koji, sukladno najavama iz javne rasprave, briše Članak 38.a i stavlja nas u obvezu vraćanja uplaćenih sredstava za neiskorištena putovanja u cijelosti, u roku 14 dana od dana podnošenja zahtjeva za raskidom ugovora. Ne ostavlja nam se niti mogućnost zadržavanja storno troškova (iako je to ustaljena praksa u turizmu) i dolazimo u fazu masovnog zaprimanja zahtjeva za raskidom ugovora.

Osim zamjenskih, nova putovanja se gotovo uopće ne ugovaraju te stoga 01.08.2021.g. smanjujem broj zaposlenih za još dvije djelatnice (otkazom jednoj te neprodužavanjem Ugovora o radu na određeno vrijeme drugoj) te poslovanje nastavljam kao jedini zaposleni. Ozbiljnih prihoda i dalje nemamo, pad u odnosu na 2019.g. iznosi više od 90%, sredstva na računima značajno se smanjuju povratima i plaćanjem novih rezervacija za zamjenska putovanja, a malo optimizma budi donošenje *Programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora, turističkog te industrije kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19* od strane Vlade RH. Iako je naglašeno da se radi o potpori male vrijednosti (maksimalno 10.000,00 kn po radniku), svi smo se nadali da je to samo prvi korak za izmjene u uvjetima kreditiranja po *Programu dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-19*, no na žalost vrijeme će pokazati da to nije bio slučaj. U svakom slučaju, apliciramo i na *Program potpora male vrijednosti* te nam temeljem istog Ministarstvo turizma i sporta RH odobrava i uplaćuje **57.500,00 kn (PRIVITAK 23)**, što koristimo za povrate sredstava klijentima, ili financiranje zamjenskih aranžmana.

U istom periodu na naplatu nam (obročnom otplatom) dopijeva i preostalih **299.031,27 kn** (bez kamata!) kredita kod Privredne banke Zagreb d.d., no odlučujem se ustrajati u povratima sredstava i realizaciji zamjenskih putovanja klijenata, pa na taj način dolazi do prve (interne) blokade računa kod te poslovne banke. Za navedeni iznos (bez kamata) tako poslovna banka počinje teretiti mene osobno, budući sam po tom kreditu tvrtki bio jamac/platac (**PRIVITAK 24**).

Poslovanje se nastavlja preko preostala dva poslovna računa (kod Zagrebačke banke d.d. te ERSTE Bank d.d.) na već opisani način, i dalje u nadi da će nam biti odobren kredit iz *Programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-19*. Tijekom listopada i posebice studenog 2021.g. sredstva na računima se u potpunosti iscrpljuju i 25.11.2021.g. događa nam se prva blokada računa (prva u 20g. poslovanja tvrtke!) temeljem Ovrhe J.U. Nacionalni park Krka. Na žalost, do kraja kalendarske godine ne uspijevam odblokirati račun novim prihodima te poslovnu godinu završavamo u blokadi. Troškovi redovnog poslovanja u 2021.g. iznosili su **318.039,65 kn (PRIVITAK 25)**, a na ime troškova PDV-a (uglavnom prema Posebnom postupku oporezivanja - Čl. 91., st. 4 Zakona o PDV-u; PDV na brutto zaradu aranžmana), uplaćeno je **3.300,07 kn (PRIVITAK 26)**. Pad prihoda na godišnjoj bazi u odnosu na referentnu 2019.g. iznosio je **88,5%**, a poslovnu godinu završavamo s gubitkom od **2.132.097 kn**.

Početkom 2022.g. postaje potpuno jasno da nam kredit iz *Programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-19* neće biti odobren, a poslovanje ponovo gotovo u potpunosti onemogućeno zbog eskalacije pandemije te blokade računa. Zbog potpunog izostanka novih prihoda poslovne račune ne uspijevam odblokirati te stoga dana 14.02.2022.g. izvršavam svoju zakonsku obvezu i Trgovačkom sudu o Osijeku, Stalnoj službi u Slavonskom Brodu podnosim Zahtjev za pokretanjem stečajnog postupka. Rješenjem (Poslovni broj: 1/St-83/2022-11) Trgovačkog suda o Osijeku, Stalne službe u Slavonskom Brodu od 11.03.2022.g. otvara se stečajni postupak nad tvrtkom.

Poslovanje u periodu 01.01.2022.-10.03.2022.g., odnosno do pokretanja stečajnog postupka tvrtka završava uz troškove redovnog poslovanja u iznosu **16.548,81 kn (PRIVITAK 27)**, bez prihoda, te s gubitkom od **16.615,00 kn**.

Nastavno za ovaj tekst dostavljam privitke naznačene u sadržaju izvješća, kao i rezime primitaka i izdataka (**PRIVITAK 1**) u referentnom razdoblju 12.06.2019.-10.03.2022.

S poštovanjem,

Siniša Panthy

